

VII. évfolyam 4. szám 1996. április

HÍRMONDÓ

A költészet - s a művészet általában -, emberlétünk legszebb bizonyítéka.

Szükségünk van rá. Miért?

S mit akarhat vajon maga a költő?

"El kell mondanunk szívünk lángoló örvényeit, emberré szerveződött anyagunk rendeltetését, a teljes léte magát." - olvashatjuk Juhász. Ferenc vallomások válaszát.

"Szükséges, hogy vers írassék, különben meggörbülne a világ gyémánttengelye" - idézzük most József Attilát.

Egyfajta élethit-program megvalósítása emberlétünk tulajdonképpeni értelme!

Mindnyájan jól ismerünk néhány József Attila-verseket. Tanultuk. 1964-től születésnapja a költészet ünnepe mindmáig. 32 év óta. S ő mindössze 32 esztendő volt, amikor meghalt 1937-ben.

Tudjuk róla, hogy a magyar líra hagyományainak folytatója, s egyben

A KÖLTÉSZEK NAPJÁN 1996-ban JÓZSEF ATTILÁRÓL MÁSKÉPPEN

megújítója. Az "itt és most" állapot ábrázolásától eljutott az. emberi lét alapkérdéseinek fölvetéséig és megválaszolásáig.

Mit akarhat az ember, ha költő? Egy 1963-as kiadásban közölt töredékének zárógondolata a következő sora:

Igazi voltom
küzdő, emberi szeretet.

Mit kér egy másik - ugyancsak töredéke - tanúsága szerint?

Bocsássatok meg, hogyha jó a versem és szeresetek érte.

József Attila vissza-visszatérően fejezi ki a fájdalom végleteit. Önmegszólító versei igen magas művészi szintet képviselnek (Tudod, hogy nincs bocsánat, Karóval jöttél, stb).

A "Kél hexameter" fontosságára (1936-ból) Lengyel András hívja fel a figyelmet. "A cselekvésvilág perspektíva-váltlanság és az etikai választás kötele-

zettsége - lehetősége együttesen jelenik meg benne" - mondja.

A költészet kivételes információtelítettsége minduntalan tettenérhető József Attila művészetében. Az érzelmi megnyilvánulásokban is gazdag nyelvi anyagát igen erőteljes motívumszerkesztés fogja egységbe. Hogy emeljem ki most csupán "A hetedik" című költeményeit! Ennek 4. versszakában a költőszerepek, valamint a költő személyiségének eggyé, azaz hetedikké válásának élményéről szól. E vers Berek Kati előadásában felhangzó sorai sokáig visszhangozhatnak a lelkekben!

Csak az olvassa versemet,
Ki ismer engem és szeret,
(JAÖM II. 219. 1.)

/Tolnai Gáborné/

RÉGI NÓGRÁDI LAPOK: Salgótarjáni Lapok

Salgótarjában a lapkiadás története szintén az 1880-as évekhez köthető. Bár példánya nem maradt fenn, Belitzky János kutatómunkája eredményeként bizonyos, hogy 1882 októberében Salgó-Tarján címmel hetilap jelent meg településünkön.

1897 júniusában - az Országos Széchényi Könyvtár hírlap-katalógusa szerint -Salgótarján és Vidéke címmel társadalmi, szépirodalmi és közigazgatási hetilap kezdte el működését. Eredeti példánya ennek sincs, a megyei sajtóbibliográfia egy-egy fotómásolatról lesz említés, amelyek a Nógrádi Történeti Múzeumban találhatóak.

1901 novemberében a Nógrádi Lapok és Honti Híradó újabb salgótarjáni újságról adott hírt. Az. ismételt Salgótarján és Vidéke címet viselő kiadvány példányai ugyancsak nem maradtak fenn.

1902. július 20-án egy hosszabb életű újság, a Salgótarjáni Lapok kezdte el munkáját. "Zászlóbontás" című bekezdésünkben - dr. Jungmann Rezső

főszerkesztő és Dömötöri Németh Péter szerkesztő - a következőket írták:

"A mai nehéz, viszonyok között új lapot indítani nagy dolog, a közönségnek jó újságot nyújtani még nagyobb. Bennünk meg van a lelkesedés, tollunkat a közérdek vezérli, a közönség pedig telve jó indulattal, hisz-szük, hogy hívünknek szegődik, zászlónk alá csoportosul."

A vasárnaponként megjelenő hetilap rovatai igen változatosak voltak: Tárcza, Heti krónika, Irodalom, művészet, Bányászat és kohászat, Mulatság, Tanügy, Sport, Közgazdaság.

Az. ígéreteknek megfelelően az. egyes számok tudósítottak a korabeli település és környékének eseményeiről s állást foglaltak a közélet kérdéseiben is.

Ennek érdekes példája egy 1902. december 30-i írás, amelynek különlegessége, hogy a salgótarjáni bíróválasztás három jelöltjéről egy-egy, jellemüket, egyéniségüket is megsej-

tető rajzot is közöl. A Hricsovszky András, Okolicsányi Lajos, Waltay József és a visszalépő Rákos Gyula közölt s a háttérben lévők közötti választási küzdelem lezajlása után a lap 1903. január 4-én egy gúnyos kis írásban is kifejti véleményét a történetekről:

"Mert, úgymond, megfordult a világ Salgótarjában: a bíró is szabó, az albíró is szabó, a tanácsos is szabó, meg én a sírásó is szabó vagyok. Ha most a város romlani kezd, majd összevarrják, kifoltozzák, sőt ha kell ki is fordítják, s így könnyű szerrel segítve van a bajon."

A Salgótarjáni Lapok utolsó száma 1908. május 20-án jelent meg.

Nem sokáig maradt sajtótermék nélkül a városi rangra törekvő nagyközség. 1908. június 10-én megjelent a Salgótarján és Vidéke /immár harmadjára is ezt a címet választva/, mely töredékessége ellenére is fontos forrása településünk történelmének.

/Bódi Györgyné/

KÖZTÜNK ÉLNEK

**Ajkler Zita
atléta**

Bizonyára senkinek nem kell bemutatnom Ajkler Zitát, a sokoldalú atlétát. Zita sikert sikerre halmozva saját hazájában is próféta lett és az elmúlt év legjobb női sportolójává választották meggyékben. Sokféle cím és rang birtokosa már; volt országos bajnok, válogatott, jó tanuló, jó sportoló...

Az eredmények felsorolása helyett most az embert szeretném bemutatni, aki a sikerek mögött van.

- Engem most nem az érdekel, hogy hogyan kezdted és hogyan jutottál ide, sokkal inkább az, hogy miért csinálod, hogy megéri-e a sokszor emberfeletti erőfeszítés, a sok lemondás.

- Azt hiszem, nem éri meg. Ezt a kérdést számtalanszor feltettem már magamnak, különösen egy-egy totális edzés után. Ilyenkor nemcsak az edzéstől, hanem az élettől is elmegy a kedvem. De aztán jön a másnap, veszem a cuccom és indulok edzeni...

- Mégis, mit szeretsz akkor az edzésben?

- Az edzéseket nem szeretem. Mondd, ki az, aki szeret szenvedni? Kinek jó az, ha állandóan újabb és újabb erősítő gyakorlatok garmadáját vagy egy-egy ezerszer begyakorolt mozgás apróbb részletét kell végigcsinálnia számtalannál is többször? Nehéz ezt pontosan megmagyaráznom, de nem tudnám elképzelni sem, mi történne velem, ha abba kellene hagynom.

- Mondd, nőies dolog-e cipónyi izmokat növeszteni, erősíteni, futni, szökdelni naphoszatt?

- Mondd, nőies dolog-e súlyos szatyrokkal megrakodva cipekedni a boltból?

- Jó, jó, de azt muszáj. Te pedig ugyanúgy, mint a többiek, járhatnál szórakozni, élhetnéd a főiskolások gondtalan életét.

- Ha jól belegondolsz, nem is annyira gondtalan ma egy főiskolás élete. De tudom, hogy nem erre vagy kíváncsi. Nem élek teljesen aszkéta életet, én is járok moziba, színházba, buliba, csak kevesebbet, mint a többiek. Nekem jobban be kell osztanom az időmet és hozzá kellett szoknom, hogy állandóan fáradt vagyok.

- Most újra felteszem az előző kérdésemet. Megéri?

- Szerinted minden bányász imád lemenni a bányába? Végzik a munkájukat és kész. Én magamtalán az. Atlétikában vagyok tehetségesebb az átlagnál. Nekem ebben kell megtalálnom a szépséget.

Versenyezni viszont nagyon szeretek, tudom, hogy közhely, de nagyon jó érzés győzni, legjobb pedig csak akkor lehetsz, ha nagyon keményen, a lehető legkeményebben dolgozol és közben rendületlenül hiszel önmagadban és a végzett munkában.

- Mit szeretnél még elérni?

- Szeretném, ha a családom minden tagja egészséges lenne, ha egész életemben olyat csinálhatnék, amit szeretek. A sportban megtanultam, hogy semmit sem adnak ingyen. Az önfegyelmet, a céltudatosságot szerin-

tem később is tudom majd hasznosítani.

- Vannak-e céljaid még a sportban? Tudom, hogy sok mindent elértél már, de azt is tudom, hogy minden valamirevaló sportoló álma az olimpia. Szeretnél kijutni Atlantába? Salgótarjánból meglehetősen régen került ki olimpikon a nyári játékokra.

- Én is csak másoktól tudom, hogy a csúcok csúcsa az olimpia. Atlanta túl közel van. Azonban tagja vagyok a Sidneybe számításba vett keretnek. 2000-ben leszek 25 éves... Előtte azonban támogatóm, a Famor Kft. segítségével szeretnék részt venni és a lehető legjobban szerepelni az 1997. évi junior Európa-bajnokságon és az Universiadén.

- Mondd csak, miért vagy te még mindig az SKDASE sportolója? Mi köt téged Salgótarjánhoz? Hiszen végül is Budapesten élsz és tanulmányaid is a fővároshoz kötnek.

- Alapvetően lokálpatrióta vagyok. Nógrádban születtem, itt lettem válogatott sportoló, másrészt az edzőm, Herczeg Vince is az SKDASE alkalmazottja. Addig, amíg megtaláljuk a legkisebb közös nevezőt, nincs szándékomban más egyesületbe igazolni.

- Köszönöm a beszélgetést. Végezetül azt kérem és kívánom, hogy küldjél majd egy képeslapot Ausztráliából a Balassi Bálint Könyvtár címére!

/Gecse Zsuzsanna/

HÍREKRŐL A HÍRMONDÓBAN

Feltehetően hányan végzik el az általános iskolát Magyarországon 2005-ben?

Milyen a Fülöp-szigeteki választási rendszer?

Valamennyien tanácstalanok lennénk, ha ezekre vagy hasonló kérdésekre kellene válaszolnunk. Hová is fordulhatnánk, hogy megkapjuk szokatlan kérdésünkre a szükséges információi? Ezúttal egy ilyen forrásra, a Magyar Távirati Iroda Sajtóadatbankjára szeretném felhívni olvasóink figyelmét.

Az. adatbázis 1988. január 1. óta épül. Jelenleg több, mint 1 millió rekordot tartalmaz, s éves átlagban 120 ezer hírrel bővül. Hírei a híradásukat követő 24 órán belül kerülnek az adatbázisba, ahol azonnal szabadszavasan kereshetők, majd informatikai feldolgozás után a visszakeresést segítő és célirányossá levő kódokkal a megjelenési követő napra.

Az. adatbázis tartalmát tekintve két részre különíthető el: a HÍR rendszerre, illetve az erre épülő faktografikus alrendszerre.

A HIR rendszer az MTI különböző szerkesztőségeiben kiadott hírek összessége, magában foglalja a belföldi-, az Országos Sajtószolgálat, a közgazdasági, külpolitikai, sport és az. MTI Press szerkesztőségek, a rádiófigyelő, valamint a Tőzsdei Hírszolgálat által naponta kiadott híreket.

A hazai és külföldi kiadványokból válogatott cikkek alapján a Sajtófigyelő alrendszer nyújt adatokat, információkat, valamint ajánl irodalmat az adatbázis minden felhasználójának.

Egy-egy ország, térség, régió kül-, bel-, tudomány-, gazdaság- és katonapolitikai szempontból fontos eseményeiről, nemzetközi szervezetekről nyújt információi az Esemény alrendszer, míg a közeli, vagy távolabbi jövőben bekövetkezőkről a Várható események alrendszere ad hírt.

A Személyiség alrendszer naprakész, aktualizált rekordjai tartalmazzák a magyar és külföldi államfők, kormányfők, pártok és szervezetek vezetőinek életrajzi és funkciójukkal kapcsolatos adatait, külföldön élő magyar személyiségek ellenőrzött, publikálásra alkalmas életrajzi portréit pedig az. Életrajzi alrendszerből kereshetjük.

A Világ kormányai alrendszer az. országok rövid ismertetése után - terület, népesség, főváros, hivatalos nyelv, pénznem, ENSZ-és EBEÉ-tagság - állam és kormány szervei, ENSZ-kapcsolatai, parlamenti adatai válnak ismertté számunkra, az Archiv kormányok 1870-ig visszamenőleg 17 ország kormányait, míg a Világ pártjai 1991-től Magyarországon pártonként, külföldiek esetében pedig országonkénti adatokat, tömeg-szervezetekre és nemzet-

közi pártokra vonatkozó ismereteket nyújt.

A világ sajtója 145 nyomtatott és elektronikus sajtóorgánum adatainak tartalmi válogatása segítheti munkánkat, kiegészítve a Magyarországon működő hírügynökségek adataival.

Nemzetközi események, személyiségek évfordulóira hívja fel a figyelmet a politika, a közélet, a tudomány területéről az Évforduló alrendszer, s Intézmény alrendszerbe szervezték a külföldön élő magyarok szervezeteit.

A sport területéről felállított csúcsokat kronológiai sorrendben találjuk, az. eredményes sportoló nevével a Sportrekordok alrendszere, míg a barcelonai olimpiakonok adatait a Sportolók alrendszer tartalmazza. Az. ismertetett alrendszereken kívül számtalan új háttéranyaggal, aktuális információkkal találkozhatunk napról napra a rendszer használata közben.

Az. MTI Sajtóadatbank, c. nagy-szerű válogatás minden olvasónk rendelkezésére áll térítés ellenében.

A kereséshez, és lekérdezéshez kézikönyvek, kódjegyzékek rendelkezésre állnak, de könyvtáros kollégák segítségével is igénybe vehető.

Várjuk kedves olvasóinkat!

/Győriné Mojzes Anikó/

GYEREKEKNEK

Védett természeti értékeink

Buttler-kastély parkja (Magyarnándor, Kelecsénypuszta)

Kelecsény-puszta 1379-ben még önálló település volt, majd később Nagy-Kelecsénypuszta néven már Magyarnándorhoz, tartozott.

Itt vásárolt birtokot Csernus Andor, melyen kastélyt építtetett. Majd az eredeti kastélyt eklektikus stílusban átalakították, amely később Buttler Ervin tulajdonába került. A kastély három hektáros területe ma védelem alatt áll. Az egykori park fái közül sok kipusztult. Magnóliabokrai, vérbükkök, nyugati platánjai és az óriás fenyők igényes telepítésre utalnak. A park elhanyagolttá vált, a védelem mellett alapos felújításra is szorul. Erre az épület felújításával egyidejűleg remélhetőleg mielőbb sor kerül.

Irodalom: Nógrád megye védett természeti értékei, 1989.

/Füzesi Istvánné/

VERS

Zelk Zoltán

ÁPRILIS

Kutyák, macskák vígan vannak,
táncolnak a bálban,
frakkban, klakkban, lakkcipőben,
estélyi ruhában!

Nyusziékhoz róka, farkas
megy ma vacsorára,
petrezselyem, sárgarépa,
zöld fű van a tálba!

A halak meg a folyóból
a partra kimásznak,
hemperegnek, bukfenceznek,
vígan szaladgálnak!

Gólyacombot ropogtatnak
a tóban a békák...
(Szamár, ki elhiszi ezt az
áprilisi tréfát!)

ÁPRILISBAN SZÜLETTEK

60 éve született CSUKÁS ISTVÁN költő,
ifjúsági író.

A gyerekeknek Kormos István biztatására kezdett írni. Első ifjúsági regénye a Keménykalap és krumpliorr volt, amelyből négyrészes tévéfilm készült. 1975-ben a film a hollywoodi fesztiválon elnyerte az. Év Legjobb Gyermekfilmje díját. Pom Pom mesesorozata ugyancsak nemzetközi elismerésben részesült. Ifjúsági regényei játékos nyelven írt mulatságos történetek. Meseregényeinek közkedvelt alakjai az állatok: Süsü, a sárkány, Mirr-Murr, a kandúr, stb. 1984-ben Andersen-díjjal tüntették ki, 1990-ben pedig SZOT díjat kapott.

70 éve született JANIKOVSKY ÉVA ifjúsági író.

1957-től jelennek meg írásai. Mese-könyvei - melyek újabb és újabb kiadásokat élnek meg - a gyerekek és a felnőttek olvasmányai. Írásai erősen kötődnek a valósághoz. A mindennapi élet fontos dolgairól szólnak, a gyerekek észjárását és szavait idézve. Írásaiban fontos helyet kap az őszinteség, a barátság, a munka, a játék. Gyermek-könyvei 26 idegen nyelven, 40 kiadásban jelentek meg. Több könyvéből rajzfilm készül, gyermekeknek szóló tévéjátékát sugározták. Főbb díjai: József Attila-díj (1977), Ifjúsági díj (1979), a Gyerekekért díj (1986), a Mosolyrend Lovagja (1988).

ÚJ KÖNYVEINK

Gollancz Viktor

Veszélyeztetett állatok gyermekekenciklopédiája

Nagyon sok állat van veszélyben.

Különböző dolgok fenyegetik őket, ezek közül legsúlyosabb a környezetszennyezés és az illegális állatkereskedelem veszélye.

A világ kipusztulófélben lévő állatai ők.

Hogyan próbálják ezt a 150, leginkább veszélyeztetett fajt megmenteni az emberek, megtudhatjátok ebből a könyvből.

Az élő világ: állatok, növények és az emberi test

Vajon: Kedves-e az elefántanya a kölykéhez?

Mi az a szula?

Hogyan működik az agyunk?

Miért terem gyümölcsöt sok növény?

Erre és még sok más kérdésre is választ ad ez. a könyv, ha érdekel az állatok és a növények világa.

/Horváth Andrásné/

A HÓNAP ZENESZERZŐJE

VIVALDI

Antonio Vivaldi olasz hegedűművész és zeneszerző ifjúságáról kevés adat áll rendelkezésünkre, zenei tanulmányairól sem sokat tudunk. Az biztos, hogy Velencében jött világra, egyesek szerint 1675, más kutatók szerint 1678 március, vagy áprilisában. /Koraszülött lévén ugyanis olyan gyenge testalkata és szív működése volt, hogy csak születése után pár hónappal keresztelték meg./

Hangszeres zenére feltehetően apja tanította, aki a Szent Márk Dóm hegedűse volt, s az ifjú Vivaldi - valószínűleg 30 éves koráig - mellette működött a templom zenekarában. Zenei rátermettsége és virtuozitása már tizedik életévétől megmutatkozott. Szülei ennek ellenére, vagy talán éppen ezért papi pályára szánták. Azt tudjuk, hogy 1703-ban felszentelték, de fél év múlva felmentették a misemondás kötelezettsége alól, bár a talárt megtarthatta. Úgy vált ismertté városában, mint "a rőt pap, aki szépen hegedül". /Gúnynevét lángvörös hajáról kapta/

Az egyházi feladatoktól megszabadulva már csak a zenének szentelte életét. Hegedűtanár lett, majd Velence leghíresebb árvaházának karmestere, egyben előadója és zeneszerzője is. Rendkívül termékeny és sokoldalú alkotónak bizonyult. 1705-től már rendre kiadták kompozícióit, főként trió- és hegedűszonáta, valamint hegedűverseny gyűjteményeit. Igazi nagy alkotói korszaka azonban 1712 után kezdődött, amikor túllépett Velence búvkörén, és sokat utazott hazájában, külföldön egyaránt. Impresszárióként vett részt saját műveinek népszerűsítésében, nyomtatott kiadásában éppen úgy, mint betanításában és bemutatásában.

1713-ban mutatták be első operáját, majd ezt követően még 41 dalművet írt. Nem csökkent alkotóereje a hangszeres művek komponálásában sem. Sorra jelentek meg versenyművei: hegedű /236!/ gordonka /27/, fuvola /20/, oboa /20/, fagott /39/, stb., valamint kettősversenyei, amelyekből pl. csak hegedűkre 25-öt írt.

1728-ban Párizsban mutatták be azt a 12 műből álló koncertsorozatát, melynek négy első darabja a mindmáig legnépszerűbb "Négy évszak".

1740-ben végleg elbúcsúzott szülővárosától, és ismeretlen helyre távozott. Néhány, 1938-ban fellelt dokumentum szerint élete Bécsben ért szomorú véget. Feltételezett betegségében 1741 nyarán hunyt el, és a szegények kórházának temetőjében hantolták el.

Nevét halála után hamar elfelejtették, s érthetetlen módon mintegy száz éven át zenéje is feledésbe merült. Később nagy rajongója, J. S. Bach árnyékában szerény feltámadás jutott osztályrészéül, de a XX.

században többször is felvirágozott művésze. Miután életművének java részét újra és újra feltárták, ma ismét az érdeklődés középpontjában áll.

/Kocsis Zoltán/

KÖLTÉSZET NAPI RENDEZVÉNYEINK

Április 10-én (szerdán), 17 órakor:
A Balassi Bálint Asztaltársaság által szerkesztett ASZTALTÁRSASÁGI FÜZETEK legújabb számának műsoros bemutatója az intézmény klubjában.

Házigazda:

ORBÁN GYÖRGY szerkesztő

Közreműködnek:

SOMOGYI GYULA és

SZABÓ PÉTER, az Egészségügyi Szakközépiskola és Szakiskola diákjai
(vers, próza),

SOMOGYI ZOLTÁNNÉ (zongora),

VAJDA SZILÁRD (furulya)

Április 12-én (pénteken), 13 órakor:
József Attila Megyei Vers- és Próza-mondó Verseny

Április 15-én (hétfőn), 16 órakor
Pap Gábor művészettörténész nyitja meg BOBÁLY ATTILA ÉS ALKOTÓMŰHELYE kiállítását könyvtárunk Bóna Kovács Károly Galériájában.

VERS ÉS ZENE a könyvtárban -1996.
április 23-án (kedden), 18 órakor tartja a DINNYÉS-KLUB következő összejövetelét.

Április 26-án (pénteken), 17 órakor
- A Balassi Bálint Asztaltársaság MŰHELYNAPJA.

Rendezvényeinkre minden érdeklődőt szeretettel várunk!

KOJAK

Kortárs Jazz Klub

Április 5., 18.00

CHICK COREA:

My Spanish Heart

Április 19., 18.00

GARY BURTON:

Real Life Hits

RALPH TOWNER:

Old Friends, New Friend

Március 5-én a pódium vendége volt **LUKÁCS SÁNDOR**.

PÓDIUM

Április 16-án (kedden) 18 órai kezdettel

TORDAI TERI és HEGEDŰS D. GÉZA

zenés irodalmi pódiumműsora

Közreműködik:

SZENTIRMAI ÁKOS zeneszerző

Jegyek a könyvtár ruhatárában vásárolhatók .300,- Ft-os áron. Az OTP Junior kártyával rendelkezők az előadást ingyen tekinthetik meg.

Minden kedves érdeklődőt szeretettel várunk.

PEDAGÓGUS PIHENŐ

Április 26-án, 16.15 órakor a Balassi Bálint Könyvtár földszinti klubjában.